

АДМІНІСТРАТИВНИЙ ПРИМУС У ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ: ПРАВОВИЙ КОНТЕКСТ

Романенко Ірина Валентинівна

*кандидат юридичних наук,
доцент кафедри загальноправових дисциплін,
Національна академія Служби безпеки України
м. Київ, Україна*

Необхідність ефективного реагування на загрози національній безпеці, забезпечення громадського порядку та захисту прав і свобод громадян є базовою потребою будь-якої держави, але набуває особливої актуальності під час надзвичайних подій. В умовах правового режиму воєнного стану одними з ключових інструментів забезпечення стабільності й правопорядку держави, є заходи адміністративного примусу.

Правовий режим воєнного стану, відповідно до Закону України "Про правовий режим воєнного стану" є особливим правовим режимом, що вводить в Україні або в окремих її місцевостях у разі збройної агресії чи загрози нападу, небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності та передбачає надання відповідним органам державної влади, військовому командуванню, військовим адміністраціям та органам місцевого самоврядування повноважень, необхідних для відвернення загрози, відсічі збройної агресії та забезпечення національної безпеки, усунення загрози небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності, а також тимчасове, зумовлене загрозою, обмеження конституційних прав і свобод людини і громадянина та прав і законних інтересів юридичних осіб із зазначенням строку дії цих обмежень [1]. Таким чином, з введенням воєнного стану в Україні повноваження, в першу чергу, правоохоронних органів, були значно розширені у сфері застосування заходів адміністративного примусу, спрямованих на попередження та оперативне реагування на загрози національній безпеці, підтримання правопорядку в умовах військової агресії РФ проти України.

Адміністративний примус у цьому контексті набуває специфічних форм і змісту. До основних його заходів належать:

- перевірка документів в осіб, огляду речей, транспортних засобів, багажу та вантажів, службових приміщень і житла громадян. Право на здійснення відповідних перевірок мають уповноважені особи, за умови

визначення в наказі коменданта, Національної поліції, СБ України, Національної гвардії, Держприкордонслужби, ДМС, Держмитслужби та Збройних Сил [2];

- введення комендантської години, що забезпечує контроль за переміщенням осіб для запобігання диверсіям та терористичним актам. Тривалість комендантської години встановлюється в залежності від об'єктивних потреб в кожному конкретному регіоні. При цьому, на сьогоднішній день фактично відсутня належна юридична відповідальність за порушення комендантської години;

- обмеження свободи пересування (як перетинання державного кордону, так і переміщення територією країни);

- евакуація населення, спрямована на збереження життя громадян, при цьому органи влади мають забезпечувати транспорт, харчування та тимчасове житло для евакуйованих осіб;

- запровадження (посилення) охорони режимів охорони об'єктів критичної інфраструктури, введення особливого режиму їх роботи.

Особливості адміністративного примусу у воєнний час полягають, по-перше, в розширенні категорій осіб, до яких можуть застосовуватись примусові заходи; по-друге, в підвищеній інтенсивності їх застосування; по-третє, у специфічності цілей, зокрема, забезпеченні обороноздатності, підтриманні правопорядку та збереження життя людей у надзвичайних ситуаціях.

Законодавче регулювання ґрунтується на принципах законності, пропорційності, необхідності та тимчасовості. Ці принципи узгоджуються із міжнародними стандартами у сфері прав людини, що підкреслює важливість дотримання правових гарантій для громадян навіть в умовах правового режиму воєнного стану. Незважаючи на складні обставини, заходи адміністративного примусу мають супроводжуватись правовими гарантіями для громадян, зокрема, можливістю судового оскарження, нагляду прокуратури та залучення громадськості.

В умовах воєнного стану адміністративний примус виконує не лише захисну функцію, але й превентивну, регулятивну та стабілізаційну. Ефективність застосування таких заходів залежить від їх якісного нормативного обґрунтування та відповідального підходу з боку уповноважених органів до застосування.

Таким чином, заходи адміністративного примусу в умовах дії правового режиму воєнного стану є необхідним і ефективним інструментом державної політики безпеки. Вони забезпечують дотримання правопорядку, сприяють захисту національних інтересів та мобілізації ресурсів у надзвичайних обставинах. Специфічними ознаками заходів адміністративного примусу, що застосовуються під

час правового режиму воєнного стану є, зокрема: підвищена інтенсивність застосування, розширення категорій суб'єктів, до яких він застосовується, та домінування публічного інтересу над приватними правами.

Вбачається доцільним закріплення в законодавстві гнучкого механізму контролю та моніторингу правомірності застосування примусових заходів, що дозволить забезпечити баланс між ефективністю державного управління та захистом прав людини.

Література

1. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12.05.2015 № 389-VIII. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>.

2. Порядок перевірки документів в осіб, огляду речей, транспортних засобів, багажу та вантажів, службових приміщень і житла громадян під час забезпечення заходів правового режиму воєнного стану: Постанова Кабінету Міністрів України від 29.12.2021 р. № 1456. Офіційний сайт Верховної Ради України <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1456-2021-%D0%BF#Text>.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-497-2-26>

ПЕРСПЕКТИВИ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ В УКРАЇНІ

Федорів Владислав Юрійович

*студент II курсу спеціальності «Право»
факультету права та економіки*

*Науковий керівник: Рудой Катерина Миколаївна
доктор юридичних наук, професор, академік Академії
адміністративно-правових наук, професор
кафедри державно-правових дисциплін,
Міжнародний гуманітарний університет
м. Одеса, Україна*

Публічне адміністрування є важливою формою управлінської діяльності, яка зосереджена на реалізації функцій держави та задоволенні суспільних потреб через надання адміністративних послуг. Цей процес охоплює виконання державної політики, забезпечення прав